

ליל ה-28 ביוני — ליל הזוועות בלבוב

אלפים שוטרים הקיפו את העיר. — רכבות נאסרו ונשלחו במשך שעות ספורות לסיביר ולפנים רוסיה. — מחזות מקפיא דם ברחובות לבוב. — בהלה עצומה ב„אוקראינה המערבית“ וב„ביילורוסיה המערבית“.

חוזר ארצישראלי מספר על דרכו מרוסיה לארץ בימים אלה

(סוף מעמוד 1)

„עדיין מרחפים נגד עיני מחזות מקפיא דם, שהאיתי ברחובות לבוב, באותו ליל. ליל ה-28, איר ליום 29 ביוני. עדיין אני רואה את הרחובות השרויים בחשכה ומלאים עגלות, מכוניות טאקסו, מכוניות משא ושאר כלי רכב ובהם ערמות חפצים וערימות בני אדם, זקנים וילדים, נשים צעירות וחולים, הבוכים וגונחים על גורלם המר: גורל הנשלחים לסיביר ולשאר ארצות המזרח הרחוק של רוסיה הסובייטית. על לא עוול בכפם, על „הטאם“ היחיד, שהם פליטים, פליטים מארץ הנבכשת על ידי הנאצים. את ליל הזוועות הזה לא אשכח לא אוכל לשכוח אותו לעולם“ — בזה התחיל את סיפורו החוזר הארצישראלי, מר י. שהצליח לצאת מלבוב ב-15 ביולי ולהגיע לשלום לתל-אביב, אחרי טלטול דרך רבים וקשים.

מאות אלפי פליטים — המשיך מר י. — נמצאו בשטח הכיבוש הסובייטי בפועל, שברחו בחודש ספטמבר שעבר מחרב הנאצים. רובם יהודים. רובם היו חיים עוד היום בתנאים קשים מאוד. ללא גג מעל לראשם, ללא לבוש לעורם וללא מזון סעודה אחת. בהם רבבות שנקרעו מעל משפחותיהם ונדדו בודדים וגלמודים, מעיר לעיר בשטח הכיבוש הסובייטי ללא כל סיכויים לעתיד ובפחד תמידי להישלח לפנים רוסיה. אין פלא איפוא, שרבים ביקשו לשוב לבתיהם; אף על פי ששם חיכו להם עינויי הנאצים ונגישותיהם.

גם השלטונות הסובייטים הרגישו בבועית הפליטים בשטח כיבושם בפולין, בעייה שהלכה והחמירה מיום ליום. בחודש מארס נקבעו על ידי השלטונות הסובייטים וועדות הרשמה מיוחדות לפליטים. כל אחד מהפליטים, שרצה לחזור לשטח הכיבוש הנאצי או לצאת לחוץ לארץ, היה צריך להירשם בלשכות הוועדות המיוחדות הללו ולהודיע על רצונו בשאלונים המיועדים לכך. רבבות נרשמו והודיעו על רצונם לחזור לשטח הכיבוש הנאצי, לבתיהם ולמשפחותיהם.

באפריל הגיעו לשטח הכיבוש הרוסי כמה וועדות גרמניות, שהיו צריכות לטפל באותם הפליטים שנרשמו בשעתם על ידי הרוסים. הוועדות הגרמניות פתחו את משרדיהן בבריסק, וולאדימיר ווילנסק ובי פשמישל. אולם הן לא אישרו את החזרתם של פליטים יהודים. רק יחידים מבין הפליטים היהודים חזרו לבתיהם. הרוב המכריע נשאר בשטח הכיבוש הסובייטי. התחילו להתהלך שמועות אימים, שהפליטים יישלחו לסיביר ולשאר הארצות הרחוקות בפנים רוסיה. לעת עתה לא נגעו עוד לרעת בפליטים שנמצאו בלבוב. נודע רק שכמה ערים גדולות ב„ביילורוס המערבית“, מפנסק, בריסק, ביאליסטוק וכו' נשלחו הפליטים לעיירות קטנות. אחר כך סיפרו שהפליטים נשלחו בכוח גם מהעיירות הקטנות לרוסיה הפנימית.

באותו זמן נאסרה על ידי השלטונות ישיבת הפליטים בערי הפלך (אובלאסטנוי גורוד) ובשטח של 100 קילומטרים מהגבול בין השטח הרוסי והגרמני. אמנם יכלו הפליטים לקבל דרכיות סובייטיות, אולם בדרכיה היה סעיף מיוחד, האוסר על בעל הדרכיה להימצא בשטחים ובערים הנגל. פליטים רבים ברחו והצליחו להימלט על ידי כך משילוח לרוסיה. כמה הגיעו ללבוב וסיפוריהם הגבירו עוד את המתיחות והבהלה בין הפליטים שישבו בלבוב לאלפים ולרבבות.

בסוף יוני גברו השמועות שגזירת הגירוש הולכת ומתקרבת גם ללבוב. בימים 25-26-27 ביוני נאסרו פליטים רבים. אר לם רווקים בלבד, או אלה שישבו בשטח הכיבוש הרוסי בלי משפחותיהם. נעשו

מאות האנשים שנאסרו באותה חצר שחרר הוא מר י. ועוד אחד בלבד. השאר נשלחו לתחנות הרכבת.

את שכניו לצרה לא ראה עוד מר י. הוא התהלך כמה ימים לפני תחנות הר-בת, שמשם שולחו הפליטים בעשרות רכבות. אולם לא ראה אותם. להיכנס לתוך בנין התחנה הוא פחד, שלא ייאסר עוד פעם, ומי יודע אם היה קורה אותו גם של שחרור בפעם השנייה.

נמסר ממקורות בטוחים, שמספר המגורשים, רובם יהודים, באותה ליל זוועות הגיעו לשלושים אלף. סיפרו בלבוב, שמאת ברחו בדרכם לתחנות הרכבות או התחנות עצמן. אולם הרוב המכריע גורש ולא ידוע גורלו.

למחרת, ביום 29 ביוני, היו עוד כמה חיפושים. כן חיפשו עוד בכמה בירות של פליטים בימים הבאים, אולם בדרך כלל חדלו החיפושים. ובלבוב נשאר עוד מספר מסויים של פליטים החי עתה בפחד תמידי של גירוש המאיים עליהם יומם ולילה.

הנסיעה מרוסיה לארץ ישראל בימים אלה

מר י. הוא אחד היחידים הבודדים מתוך שבי ארץ-ישראל, בעלי דרכיות פולניות, שהצליחו לצאת משטח הכיבוש הסובייטי בפולין. כדאי לציין, שבשמועות האחרונות לא הגיע אלינו שום איש מארץ הסובייטים. מעניין על כן מאד לשמוע מפיו איך עברה עליו הדרך מרוסיה לארץ.

מר י. בא לארץ דרך סוריה יחד עם קבוצת העולים הפליטים שהגיעה השבוע מקושטה. מר י. ועוד אחד היו היחידים שיצאו מרוסיה. הפליט השני מרוסיה נשאר בקושטה מחוסר וויות מעבר-סורית. הם יצאו מלבוב ב-15 ליולי, והגיעו דרך זמרינגה לאודיסה ממקום שהפליגו ב-20 בו לקושטה.

עד 20 לאפריל — מספר מר י. — לא הכירו השלטונות הסובייטים את הדרך כיות הפולניות. בעל דרכיה פולנית לא יכול היה לקנות אפילו שהוא יצא מתחום רוסיה „בדרכיה כזו — אמר לנו נאציאל-ניק הנקודה. בלבוב למר י. — אינך יכול לגסוע אפילו בחשמלית ולא כל שכן לעבר לגבול“. אולם ב-20 לאפריל חל שינוי בנידון זה. ממסקבה הגיעה וועדה שבדקה את הדרכיות של הפליטים בשטח הכיבוש. הוועדה קבעה שכל מי שיש לו דרכיה ותהא אפילו פולנית, ובה וויות כניסה לאיון ארץ שהיא ובצידן כל וויות המעבר — רשאי לצאת מרוסיה.

למר י. היתה וויות כניסה ארצישראלית אולם לא היו כל וויות מעבר. הגבול הר-מני היה סגור. נשארה רק הדרך לטורקיה. החליט, איפוא, להשתדל לקבל וויות-טורקית. לנסוע למוסקבה לקונסול הסורי לא היתה כל אפשרות. משטח הכיבוש לפנים רוסיה אסור לנסוע בלי רשיון. ואת הרשיון הזה לא קל לקבל. מר י. שלח איפוא, בראשית מאי טלגרמה מפורטת לקונסול הטורקי, בה תיאר את מצבו את מצב משפחתו בארץ. הוא סיים שהוא הקונסול הטורקי יכול להצילו. גורל חייו בידו. מה גדולה היתה שמחתו כשקבל למחרת, ממש למחרת, תשובה מאת הקונסול, בה היא מתבקש לשלוח את הדרכיה, תמונות וחמשה רובלים. אחרי שלשה שבועות, ב-5 ביוני, השיג מר י. את הדרכיה ובה הווייה הטורקית. מיד הודרו והלך למשרד הנ. ק. ו. ד. שם נתנו לו כמה שאלונים למלא אותם. בשאלונים היה עליו לענות בפרוט-רוט על כמה מאות שאלות. כן נדרש למסור כמה תמונות ולהודיע בסבלנות מר י. בצטווה לבוא למשרד ב-15 ביוני כדי לקבל את רשיון היציאה.

מובן, שביום זה לא קיבל את הרשיון

חיפושים במעונות הפליטים, לפי הכתבות שנרשמו על ידי הפליטים עצמם בשאלונים. נעשו גם חיפושים בבתי הקאפה ובשאר המקומות הציבוריים. רבים הסתתרו עד יעבור זעם. הבהלה הלכה וגברה. אולם לא עלה על דעת מי שהוא שגירות איום ונורא עומד כבר על סף לבוב.

ליל הגירוש

כאותו ערב, אור ל-29 ביוני, הרגישו ברחובות לבוב תנועה עצומה של שוטרים. אמרו, שמפנים רוסיה הגיעו כמה אלפים שוטרים (תבוי המיליציה). בעיר הוחרמו כל המכוניות, מכוניות המשא, עגלות, סוסים וכו'. הוכרו שבערב תהיה אוצקת נסיון נגד אווירית. עוצר הוכרז על שטח כל העיר. ההליכה ברחובות נאסר בהחלט. כן הוצאה פקודה של האפלה כללית. שערי הבתים סגרו. הרחובות היו שוממים. עיר לבוב היתה כמתה.

לאחר חצות הלילה הרגישו בתנועה עצומה ברחובות. שמעו שריקות, קול צעדים של הליכה בסך. תנועת כלי רכב שונים, ברחובות העיר. התפשטו מחזות מחזות של שוטרים. התדפקו על שערי הבתים, על דלתות של בירות שונות. מיד נשמעו צווחות, יללות וצעקות. לבוב היתה כמקרה.

אלפי שוטרים הקיפו את כל העיר ועשו חיפושים בכל הירות הפליטים, לפי הכתבות המדויקות שרשמו הפליטים התמימים עצמם. בחשכם שורשה להם לשוב לבתיהם. לא עשו שום הפליה בין רווקים ובין בעלי משפחות, זקנים וילדים, חולים ונשים נצטוו להתלבש מיד, לארוז את חפציהם וללכת אחרי השוטרים המחפשים. היו מקרים שניתן למגורשים רק זמן של כמה רגעים לאריות חפציהם. אולם יש לציין, שבדרך כלל התייחסו השוטרים המחפשים לפה למגורשים, נתנו להם שהות אפילו של כמה שעות. לארוז את חפציהם ולקחתם אתם. רבים מהמגורשים הובלו לקומיסאריאטים, במקום שזיהו אותם. אחרי הובלו ישר לתחנות הרכבת, שם חיכו להם כבר קרונות שהובילו אותם למקום גירושם.

החזור הארצישראלי גר בדירה אחת עם משפחת פליטים מווארשה. בקומה העליונה גרה עוד משפחת פליטים אחת. באחת וחצי אחרי חצות הלילה דפקו על הדלת. נכנסו שוטרי וקצין וציוו על הנמרצים בדירה להתלבש, לארוז את החפצים וללכת אחריהם. תיחס היה יפה. אנשי מר י. חשב, שמכיוון שהוא לא הביע את רצונו בשאלון לשוב לשטח הכיבוש הנאצי אלא לארץ-ישראל, אין גזירת המאסר חלה עליו. הוא הסביר לקצין שדרכיותו (פולנית) נמצאת במשרד נ.ק.ו.ד. (נא-רודני קומיסאריאט ווונטריניך דייל — מקודם הגפא) כדי לקבל רשיון היציאה לחוץ-לארץ. אולם הקצין אמר לו שגם הוא נמצא ברשימה ועליו ללכת אחריו.

אריות החפצים ארכה כמה שעות. כש יצאו לרחוב כבר האיר היום. מחזה איום נתגלה לעינים. כל הכביש לארכו ולרחבו היה מלא כלי רכב והולכי-רגל. ואחריהם — שוטרים מווינים. גניחות ויללות מילאו את חלל האוויר. מר י. ושתי משפחות הפליטים שגרו בביתו הובלו לבית הקומיסאריאט הקרוב. החצר וכל חדרי השכות היו מלאים עד אפס מקום. באמצע החצר ישבה על יד שולחנות וועדת הכריקה שויהתה את הבאים. הקצין שליווה אותם בדרך ציווה למר י. להוריד את חפציו, שהועמסו על העגלה ביחד עם חפצי שתי המשפחות. ולעלות לקומה ב' לראש הקומיסאריאט. לאחר כמה שעות של צפיה מתוחה הוגד לו שהוא חפשי ויכול ללכת. כאוות נפשו. מכל